Yönetmelikle Yetki Belgesi İptali

MAHKEME	KARAR TARİHİ	SONUÇ
Anayasa Mahkemesi Birinci Bölüm	22.07.2026	İhlal

ESAS NO	İLGİLİ HÜKÜMLER
2022/47263	Anayasa 38, 4925 s.K. 26, 4925 s.K. 34, 6216 s.K. 50

ÖZET

D2 yetki belgeli taşımacılık şirketlerine yönetmelik uyarınca verilen 50 uyarma cezaları beşe ulaşınca belgeler resen iptal edildi. AYM, belgenin geri alınması yaptırımının kanunda değil yalnız yönetmelikte düzenlendiğini belirterek kanunilik ilkesinin ihlaline ve yeniden yargılamaya hükmetti.

Bu kararın özeti ve değerlendirmesi
savun.av.tr/yetki-belgesi-iptali-yonetmelikle-yaptirim-aym-2022-47263/ →

Karar metni

Anayasa Mahkemesi Kararlar Bilgi Bankası sisteminde yayımlandığı hâliyle aktarılmıştır. Heyet, raportör ve vekil adları derlemeye alınmamıştır.

TÜRKİYE CUMHURİYETİ ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM — KARAR

(Başvuru Numarası: 2022/47263)

Karar Tarihi: 22/7/2026

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, kanunda kabahat olarak sayılmayan bir fiilden dolayı idari yaptırım uygulanması nedeniyle suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ihlal edildiği iddiasına ilişkindir. Başvuruda ayrıca adil yargılanma hakkının farklı güvencelerinin ihlal edildiği iddiası da bulunmaktadır.

2. Başvurucu Şirketler; Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı tarafından ticari ve tarifesiz olarak yapılacak yolcu taşımacılığı amacıyla kendilerine verilen D2 yetki belgesi çerçevesinde, önceden bir taşıma hattı ve taşıma güzergâhı ile bir zaman ve ücret tarifesi belirlenmeksizin grup yolcu durumuna göre arızi veya mekik sefer düzenleyerek düzensiz ve grup yolcu taşımacılığı işi yapmaktadır.

3. Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı İstanbul I. Bölge Müdürlüğü denetim görevlilerince çeşitli kara yollarında yapılan denetimler neticesinde başvurucu Şirketlere ait D2 yetki belgesine kayıtlı servis

araçlarında kapsam dışı -ücretlerin ayrı ayrı ödendiği planlı olmayan ve bireysel- yolcu taşımacılığı yapıldığı tespit edilmiştir.

4. İhlalin tespiti sonrasında İstanbul I. Bölge Müdürlüğü görevli personelince başvurucu Şirketler hakkında 8/1/2018 tarihli 30295 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Kara Yolu Taşıma Yönetmeliği'nin (Yönetmelik) 30. maddesinin (4) numaralı fıkrası uyarınca idari para cezasıyla birlikte 50 uyarma cezası verilmiştir. Denetim tutanağı, araçta bulunan yolcular ve araç sürücüsü tarafından imzalanarak teslim edilmiştir. Diğer taraftan bir takvim yılı içinde aynı ihlal nedeniyle beş kez uyarı cezası uygulandığı gerekçesiyle başvurucu Şirketlere ait D2 yetki belgesi resen iptal edilmiştir.

5. Başvurucu Şirketler, idari para cezasıyla birlikte 50 uyarma cezası verilmesine, ihlal tespit tutanağına ve araçların D2 yetki belgesinden resen düşülmesine ilişkin işlemlere karşı beyan edilen yolcu dışında taşımacılık yapılmadığı gerekçesiyle İstanbul İdare Mahkemesi (Mahkeme) nezdinde iptal davası açmıştır. Davalı idare ise yapılan denetimlerde başvurucu Şirketler adına kayıtlı minibüste tarifesiz yolcu taşımacılığı yapıldığının araçtaki yolcuların beyanlarıyla sabit olduğunu, bu bakımdan dava konusu işlemin hukuka ve mevzuata uygun olduğunu ileri sürmüştür.

6. Mahkemelerce açılan davaların reddine karar verilmiştir. Mahkeme gerekçelerinde öncelikle konuya ilişkin mevzuat hükmüne yer verilmiştir. Bu bağlamda Yönetmelik'in 30. maddesinin (4) numaralı fıkrasında D2 yetki belgesi sahiplerinin yetki belgesi eki taşıt belgelerinde kayıtlı taşıtlarını, taşıtın kayıtlı olduğu yetki belgesi kapsamı dışında ve/veya yetki belgesi olmayan gerçek veya tüzel kişilerin faaliyetleri için kullandıramayacakları açıklanmıştır. Sonuç itibarıyla D2 yetki belgesi kapsamı dışında yolcu taşımacılığı yapılmasına bağlı olarak tesis edilen işlemde hukuka aykırılık bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

7. Başvurucu Şirketler; mahkemelerin ret kararlarına karşı sundukları istinaf dilekçelerinde -diğerlerinin yanı sıra- uyarma yaptırımının 10/7/2003 tarihli ve 4925 sayılı Kara Yolu Taşıma Kanunu'nda düzenlenmediğini, ilk defa Yönetmelik tarafından getirilen uyarma cezasının suçta ve cezada kanunilik ilkesiyle bağdaşmadığını ileri sürmüştür. İstinaf başvuruları, İstanbul Bölge İdare Mahkemesi 8. İdare Dava Dairesi tarafından esastan reddedilmiştir.

8. Başvurucular, nihai kararı öğrendikten sonra süresi içinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

II. DEĞERLENDİRME

9. Başvurucu Şirketlerden biri, 2022/63276 numaralı başvuruda adli yardım talebinde bulunmuş olup, anılan başvuru yönünden adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir. Aralarında bağlantı bulunması nedeniyle süresi içinde yapılan 2022/51111, 2022/63276 ve 2022/63454 numaralı başvuruların süresinde yapılan 2022/47263 numaralı başvuru ile birleştirilmesine karar verilmesi gerekir.

10. Başvurucular; aynı takvim yılı içinde beş kez 50 uyarma cezası verilmesi ve bu duruma bağlı olarak aracın D2 yetki belgesi eki taşıt belgesinden resen düşülmesine ilişkin yaptırımın bir kanun hükmüne dayanılarak verilmediğini, kanuni temeli bulunmayan idari yaptırımın Yönetmelik hükmüne istinaden uygulanamayacağını belirterek suçta ve cezada kanunilik ilkesi ile idari

yaptırımla ilgili savunmasının alınmaması ve kararın gerekçesiz olması nedeniyle de adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmektedir.

11. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; suçta ve cezada kanunilik ilkesine ilişkin mevzuat hükümleri ve Anayasa Mahkemesi kararlarına yer verildikten sonra başvurucu Şirketlerin ileri sürdüğü ihlal iddiaları hakkında yapılacak incelemede belirtilen mevzuat hükümleri ile somut olayın kendine özgü şartları gözönüne alınarak değerlendirme yapılması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucular, Bakanlık görüşüne karşı başvuru formlarında belirttikleri ihlal iddialarını yinelemiştir.

12. Anayasa Mahkemesi 4925 sayılı Kanun kapsamında taşımacılık faaliyetlerinde bulunan gerçek ve tüzel kişilerin sahip olduğu yetki belgeleriyle ilgili olarak belge sahiplerine bir takvim yılı içinde beş defa 50 uyarma cezası uygulanması nedeniyle yetki belgesinin resen geri alınmasının şikâyet konusu yapıldığı başvuruda, başvurucunun uyarma cezası verilmesi ve yetki belgesinin resen geri alınmasına dair hükümlerin ilk defa Yönetmelik'le düzenlenmesi yönündeki iddialarını suçta ve cezada kanunilik ilkesi kapsamında değerlendirmiştir (Genel Kurul kararı, B. No: 2022/6576, 24/2/2026).

13. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ihlal edildiğine ilişkin iddiaların kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

14. Anayasa Mahkemesi Genel Kurulun 2022/6576 başvuru numaralı kararında idari suç ve cezanın Anayasa'nın anılan maddesine uygun kabul edilebilmesi için suç konusunun ve yaptırımının tereddüde yer bırakmayacak şekilde kanunda açıkça belirtilmesi ve kişilerin belirlenen somut suç fiilini önceden bilmelerini sağlayacak kanuni güvencenin sağlanması gerektiğini belirtmiştir (bkz. § 67). Anılan kararda 4925 sayılı Kanun'un 26. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendinde "... yetki belgesi almadan veya yetki belgesi aldığı hâlde yetki belgesi kapsamına uygun olmayan faaliyetlerde bulunanlara" sadece idari para cezası verileceğinin hükme bağlandığını, anılan Kanun'un 34. maddesinde ise "...[Taşıma] Belgelerin[in] geçerlilik süreleri, geri alınması ve uygulanacak idarî müeyyideleri[n]" daha sonradan çıkarılacak yönetmelikle düzenleneceğinin belirtildiğini açıklamıştır. Sonuç olarak Anayasa Mahkemesi 4925 sayılı Kanun'da taşıma belgesinin hangi idari kurala aykırı hareket sonucunda geri alınacağının düzenlenmediğini, kurala bağlanan geri almanın doğrudan yönetmelik hükmüyle bir yaptırım olarak düzenlendiğini vurgulayarak bu doğrultuda suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır (bkz. § 69). 15. Somut olayda başvurucu Şirketlere ticari ve tarifesiz olarak yolcu taşımacılığı yapabilmeleri amacıyla D2 yetki belgesi verilmiştir. Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı İstanbul I. Bölge Müdürlüğü denetim görevlilerince yapılan denetim sonucunda başvurucu Şirketler hakkında taşıma belgesine aykırı olarak planlı olmayan bireysel yolcu taşımacılığı yaptıkları gerekçesiyle ihlal tespiti tutanağı düzenlenmiş ve başvurucu Şirketlere idari para cezasıyla birlikte 50 uyarma cezası uygulanmıştır. Ayrıca bir takvim yılı içinde beş defa işlem yapılan başvurucu Şirketlerin taşıma belgeleri de resen geri alınmıştır. Başvurucular ise kanuni temeli bulunmayan idari yaptırımın Yönetmelik hükmüne istinaden uygulanamayacağından şikâyet etmektedir.

16. İnceleme konusu başvurular Genel Kurulun 2022/6576 başvuru numaralı kararında belirtilen ilkeler ışığında değerlendirildiğinde başvurucu Şirketlere ait taşıma belgelerinin geri alınmasına ilişkin idari yaptırımın çerçevesi kanunla çizilmemiş Yönetmelik hükmüne dayalı olarak uygulanması nedeniyle Anayasa'nın 38. maddesinin birinci fıkrasında düzenlenen suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

17. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 38. maddesinde düzenlenen suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ihlal edildiği sonucuna ulaşılmıştır.

18. Başvurularda suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ihlal edildiğine karar verildiğinden kararda varılan sonuca ve uygun görülen giderime göre başvurucuların adil yargılanma hakkına ilişkin diğer şikâyetleri hakkında kabul edilebilirlik ve esas yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek olmadığına karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

19. Başvurucular; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

20. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

21. İhlalin niteliğine göre yeniden yargılamanın yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından manevi tazminat, başvurucular uğradıklarını iddia ettikleri maddi zararla ilgili bilgi ve belge sunmadıklarından maddi tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvuruların BİRLEŞTİRİLMESİNE,

B. Adli yardım talebinde bulunan başvurucunun bu talebinin KABULÜNE,

C. Suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ihlal edildiğine ilişkin iddialarının KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

Ç. Anayasa’nın 38. maddesinde güvence altına alınan suçta ve cezada kanunilik ilkesinin İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Diğer ihlal iddialarının İNCELENMESİNE GEREK OLMADIĞINA,
E. Kararın bir örneğinin suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere İstanbul 11. İdare Mahkemesine (E.2021/896), İstanbul 10. İdare Mahkemesine (E.2021/690), İstanbul 9. İdare Mahkemesine (E.2021/481) ve İstanbul 13. İdare Mahkemesine (E.2021/820) GÖNDERİLMESİNE,

F. Başvuruculara tazminat taleplerinin REDDİNE,

G. 1.992,30 TL toplam harcın başvurucu Şirketlerden birine; 40.000 TL vekâlet ücretinin ise başvuruculara MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

Ğ. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 22/7/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.